

شاکله دانش در نظریه توانمندسازی کارآفرینانه فقرا:

یک تحلیل وسیع علم‌سنجی

امیرحسین شفیعیان^۱ - قنبر محمدی الیاسی^{۲*} - محمود احمدپور داریانی^۳ -

سید احسان خاندوزی^۴ - حمید پاداش^۵

۱. دانشجوی دکتری کارآفرینی دانشکده کارآفرینی دانشگاه تهران

۲ و ۳. دانشیار دانشکده کارآفرینی دانشگاه تهران

۴. عضو هیات علمی دانشگاه علامه طباطبایی

۵. استادیار دانشکده کارآفرینی دانشگاه تهران

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۹/۲۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۱/۱۴

چکیده

توانمندسازی کارآفرینی تاکنون کمتر به‌عنوان رویکرد اساسی فقرزدایی پایدار مطرح شده است. توانمندسازی کارآفرینانه فقرا در ادبیات به دو صورت «توانمندسازی فقرا برای کارآفرینی» یا «توانمندسازی فقرا در اثر کارآفرینی» تعریف شده؛ با این حال، تبیین نظری جامعی برای توانمندسازی کارآفرینانه فقرا و اطلاع دقیقی از پیکره دانش آن وجود ندارد. این پژوهش که برحسب هدف کاربردی و برحسب گردآوری اطلاعات توصیفی- اسنادی است، سعی دارد شاکله دانش تضمین‌شده توانمندسازی کارآفرینانه فقرا را در رابطه با مؤلفه‌های نظری آن شناسایی نماید. بدین منظور، ابتدا بر اساس تعاریف موجود در ادبیات، سه مؤلفه نظری: نهادها، عاملیت کارآفرینانه و پیامدها، کشف شد. سپس پیکره دانش توانمندسازی کارآفرینانه فقرا، با جستجوی واژگان مرتبط با توانمندسازی، کارآفرینی، فقر/فقیر در موضوع مقالات پایگاه دبلو.او.اس. (WoS) برای دوره ۲۰۱۹-۱۹۷۰ گردآوری، و به روش علم‌سنجی و با نرم‌افزار سایت‌نت‌اکسپلورر (CitNetExplorer) شناسایی شد. یافته‌های این پژوهش شامل بر تعیین شاخص‌های کتابسنجی حوزه، معرفی شش خوشه‌ی دانش «تأمین مالی خرد»، «جامعه پایه هرم»، «قصد و انگیزه کارآفرینی»، «کاربرد فناوری و زیرساخت»، «سازماندهی نوآوری و بازاریابی شرکت‌های فقرا»، و «کارآفرینی زنان»؛ و سپس تبیین شاکله دانش موجود مطابق با دو مؤلفه نهادها و عاملیت کارآفرینانه بود. عدم تشکیل برخی خوشه‌های مورد انتظار، با جستجو در پایگاه‌های عمومی تر دانش مورد بحث قرار گرفت. تطبیق پیکره دانش با مؤلفه‌های نظریه توانمندسازی کارآفرینانه فقرا، مشارکت‌های مورد نیاز برای توسعه دانش و نظریه را مشخص می‌سازد.

واژه‌های کلیدی: پیکره دانش، تحلیل علم‌سنجی، توانمندسازی کارآفرینانه فقرا، سایت‌نت‌اکسپلورر، مؤلفه نظری

مقدمه

کارآفرینی یکی از کم‌شمارترین راهکارهای در دسترس برای فقرزدایی است (Al-Dajani & Marlow, 2014; p. 349) و بدون دیدگاه‌های کارآفرینانه، خروج پایدار از فقر دشوار است (Alvarez & Barney, 2014, p. 176; Bruton et al., 2015, p. 1). موفقیت و پایداری کارآفرینی فقرا مستلزم رویکردهای فعال روان‌شناختی؛ مانند عاملیت^۱ و توانمندسازی^۲ فقرا می‌باشد (Frese et al., 2016, p. 196; Santos et al., 2019, pp. 7-9; Goel & Karri, 2020, p. 92). لذا توانمندسازی فقرا جهت کارآفرینی برای فقرزدایی پایدار ضروری است. توانمندسازی به معنای درجه‌ای از توانمندی، انگیزه و اختیار برای اعمال آزادی‌های عمومی انسانی (عاملیت) است که بر اثر برخورداری از منابع و قابلیت‌های ذهنی، مادی و ارتباطی، باورهای انگیزاننده عاملیت، و حقوق ضمانت‌شده در قانون توسط فرد ادراک می‌شود (Welzel, 2013, pp. 37-44). در ادبیات کارآفرینی، توانمندسازی کارآفرینانه فقرا در دو معنای توانمندسازی فقرا برای کارآفرینی (Laine et al., 2019; Urban, 2007)، و استفاده از طرح‌های کارآفرینی برای توانمندسازی فقرا (Al-Dajani & Marlow, 2013; Santos et al., 2019) به کاررفته است. ترکیب این دو دیدگاه، به صورت محدود چهارچوب‌بندی شده (Al-Dajani & Marlow, 2013) و شناختی از پوشش دانش موجود نسبت به حوزه‌های نظری آن در دست نیست.

به تازگی تحلیل و سبوع در زمینه‌های مرتبط؛ مانند کسب و کار اجتماعی (Gonçalves et al., 2016)، خلق ارزش مشترک (Dembek et al., 2016)، نوآوری اجتماعی (Silveira & Zilber, 2017)، کارآفرینی اجتماعی (Sassmannshausen & Volkmann, 2018)، و جامعه پایه هرم (BoP)^۳ (Dembek et al., 2020) انجام شده؛ اما هنوز دیدگاه جامعی نسبت به پیکره دانش توانمندسازی کارآفرینانه فقرا وجود ندارد. این مقاله به منظور شناسایی خلائهای دانشی و نظری، ابتدا مؤلفه‌های نظری توانمندسازی کارآفرینانه فقرا را بر اساس تعاریف شناسایی می‌کند. سپس پیکره دانش را از پایگاه (WoS) به روش علم‌سنجی استخراج و تحلیل می‌نماید. (با توجه به عدم شناسایی خوشه‌ها پیرامون برخی از واژگان شناخته شده، دلایل آن نیز با تحلیل

1 Agency

2 Empowerment

3 Base (Bottom) of the Pyramid

ادبیات موضوع از پایگاه های دلیو.او.اس. (WoS)، اسکوپوس (Scopus) و گوگل اسکولر (Google Scholar) واکاوی شد. نهایتاً، تحلیل پوشش شاکله دانش موجود به مؤلفه های نظری، مسیرهایی را جهت توسعه دانش و نظریه نمایان می سازد.

مروری بر مبانی نظری و پیشینه پژوهش

«نظریه ها، تعریف اجمالی و دقیقی از پدیده، چگونگی و چرایی روابط منطقی پدیده در جهت پیش بینی ارائه می کنند.» (Wacker, 1988, p. 363) و «فراگرد نظریه پردازی، از تعریف نظریه پیروی می کند که متغیرها، حوزه مورد مطالعه، روابط پایدار درونی و پیش بینی هایی را مشخص می کند» (Ibid. p. 361). از این رو تعاریف، نمایانگر برخی ابعاد و مؤلفه های نظری پدیده می باشند. طبق دسته اول تعاریف توانمندسازی کارآفرینانه فقرا، توانمندسازی (افزایش ادراک فقرا از توانمندی، انگیزه و اختیار) در اثر برخورداری از شرایط و اقدامات حامی کارآفرینی، منجر به بروز عاملیت کارآفرینانه می شود. در دسته دوم تعاریف، با پیشبرد فعالانه کارآفرینی مبتنی بر زمینه و قابلیت فقرا، و کاهش ادراک از محدودیت ها، توانمندسازی در فرد پدید می آید. در تعریف اول، توانمندسازی نهادی با تقویت هوشیاری، قابلیت ها و انگیزش فقرا (به واسطه رفع موانع آرزومندی کارآفرینی) برای خروج از فقر ضروری است (Goel & Karri, 2020, pp. 2-3). تاثیر محیط نهادی بر ساختار فرصت های پرمفعت و منطق غالب نهادی (Ibid)، و ویژگی های زمینه ای (Al-Dajani & Marlow, 2013) بر انگیزه کارآفرینی، و خودمختاری (به عنوان مهمترین عامل انگیزش کارآفرینی) مؤثر است (Jennings et al., 2016, p.82) و توانمندسازی فقرا برای کارآفرینی، در حوزه مطالعات نهادی مطرح می شود. تعامل فرصت های محیطی با منابع و قابلیت های فرد، منجر به افزایش ارزش ذهنی منابع (Welzel, 2013; Goel & Karri, 2020) و خیال پردازی کنش کارآفرینانه گردیده و طبق نظریه انتظار، احتمال کسب موفقیت در کارآفرینی، باعث بروز عاملیت در فرد می شود. در تعریف دوم، عاملیت کارآفرینانه با ارتقاء ادراک از معنا، شایستگی، خودتعیین گری، و تاثیرگذاری نسبت به فعالیت های کارآفرینانه (Santos et al., 2019, p. 6) به توانمندسازی منجر می شود. در عین حال، تقویت توانمندسازی نیز خود محرک کارآفرینی است (Al-Dajani & Marlow, 2013, p. 82).

p. 512). همچنین طبق نظریه ساخت‌یابی گیدنز^۱ (۱۹۸۴)، بازتولید (از پیش نامعلوم) ساختار اجتماعی^۲ - ناشی از تعامل و وضع^۳ ساختار بر افکار و رفتار عامل؛ با منافع و خیال‌پردازی عامل - جزء اصلی سوم در مدل ارتباط نهاد و عاملیت است (Jennings et al., 2015). لذا عوامل نهادی توانمندساز مرتبط با اهرم‌سازی^۴ منابع کارآفرینی فقرا (Morris et al., 2020; Alvarez & e.g. Lok, 2010; Goel, 2011; De Clercq & Honig, 2011; Barney, 2014)، عاملیت کارآفرینانه فقرا (Jennings et al., 2015)، مؤلفه‌های نظریه توانمندسازی (Ibid, pp. 368-369) می‌دهند.

از نظر مفهومی، توانمندسازی کارآفرینانه طیف گسترده‌ای از مطالعات فقرزدایی مانند تأمین مالی خرد (Mayoux, 2001)، مشارکت جامعه پایه هرم (Viswanathan et al., 2012)، آموزش‌های کارآفرینی (Santos et al., 2019)، تأمین مالی جمعی و راهکارهای فناورانه (Si et al., 2020) را دربر گرفته و در فقرزدایی با راهکارهایی مانند کارآفرینی اجتماعی (Seelos & Porter, 2005)، کسب و کار اجتماعی (Doherty et al., 2014)، ایجاد ارزش مشترک (Kramer, 2011) و نوآوری اجتماعی (Haugh & O'Carroll, 2019)، و حوزه‌هایی از علوم مانند اقتصاد، علوم اجتماعی، مدیریت، کارآفرینی و فناوری (Bruton et al., 2013; Si et al., 2020) اشتراک دارد.

تحلیل وسیع مطالعات با روش‌هایی مانند فراتحلیل^۵، فراترکیب^۶، مرور نظامند^۷، کاوش^۸، علم‌سنجی^۹ و کتاب‌سنجی^{۱۰} انجام می‌شود آثار اندکی در پیشینه مطالعات پایگاه دلبیو.او.اس. (WoS) به تحلیل وسیع آثار توانمندسازی کارآفرینانه فقرا پرداخته‌اند. در زمینه تأمین مالی خرد،

1 Giddens' (1984) structuration theory

2 Inexact reproduction of social structure

3 Enactment

4 Leveraging

5 Meta-Analysis

6 Meta-Synthesis

7 Systematic Review

8 Mining

9 Scientometrics

۱۰ Bibliometrics

فرا تحلیل چلیوا و همکاران^۱ (۲۰۱۵) نشان داد این راهکار دارای دستاوردهای مالی (بقا، رشد و سودآوری کسب و کار و رفاه مالی فرد) و غیر مالی (توانمندسازی، تحصیلات، سلامت و تغذیه) است. تحلیل علم سنجی، وجود دو سنت مطالعاتی متمرکز بر گیرندگان (رفاه گرایان) و نهادهای تأمین مالی خرد (نهاد گرایان)، را با افزایش تدریجی سهم نهاد گرایان شناسایی کرد (Gutiérrez-Nieto & Serrano-Cinca, 2019). کتاب سنجی زابی^۲ (۲۰۱۹) سه خوشه دانش (جنبه های نهادی، تأثیر گذاری و پایداری تأمین مالی خرد، و ادبیات پیشگام عدالت اجتماعی) را معرفی نمود. در سایر مقالات تحلیل وسیع (WoS)، کتاب سنجی مطالعات کسب و کار اجتماعی ده گروه جذاب آن را سازگاری با محیط، کارآفرینی، طرد اجتماعی، مدیریت، مداخله اجتماعی، منطقه گرایی، نیمرخ و مهارت ها، بخش غیرانتفاعی، پایداری، انواع و مدل ها معرفی نمود (Gonçalves et al., 2016). پنج ویژگی اصلی کسب و کار اجتماعی (رسالت و نتایج، ویژگی ها، عملیات، کاربرد منابع و ملاحظات محیطی) شناسایی و در رابطه با دو بعد «تأثیر اجتماعی» و «پایداری» مطرح شد (Ashraf et al., 2019). داده کاوی کارآفرینی اجتماعی، ۳۹ نوع راهبرد تغییر را بر اساس منابع، خاص بودن، و مشارکت، شناسایی و در شش فراراهبرد (توانمند سازی فردی، کنش جمعی، اصلاحات سیستمی، توسعه سرمایه فیزیکی، روش های مبتنی بر شواهد^۳، و الگوسازی^۴) دسته بندی نمود (Chandra et al., 2016). مرور متون سیستماتیک جامعه پایه هرم، تحول در مفاهیم و تحلیل تجربیات ناموفق آن را از منظر سودآوری و یا فقرزدایی مطرح نمود (Dembek et al., 2020). مرور سیستماتیک، آثار کارآفرینی و فقر را در سه نگرش درمانی (توانمند سازی اقتصادی)، اصلاحی (توانمند سازی نهادی) و انقلابی (تغییر پیش فرض سرمایه دارانه) دسته بندی نمود (Sutter et al., 2019). پژوهش های کتاب سنجی، علم سنجی و کاوش بسیار محدودی در دبلیو.اس. (WoS) به ابعاد ساختاری دانش توانمندسازی کارآفرینانه فقرا پرداخته اند. معتبرترین و جدیدترین یافته این پژوهش ها در پایگاه های اسکوپوس (Scopus) و گوگل اسکولر (Google Scholar)

1 Chliova, Brinckmann, & Rosenbusch

2 Zaby

3 Evidence-Based Practices

4 Prototyping

عبارتند از: در حوزه جامعه پایه هرم، پس از کشف ضرورت تغییر نگرش به فقیر قربانی در جایگاه کارآفرین خلاق (Prahalad & Hart, 2002)، تعداد مقالات در اسکوپوس با افزایش از سال ۲۰۰۷ به اوج خود در ۲۰۱۲ رسید (Ayadi, 2016). حوزه کارآفرینی اجتماعی تا ۲۰۰۶ به مفهوم سازی نظری و کاربردها اختصاص داشت؛ سپس روند تحقیقات انتقادی شروع و از سال ۲۰۱۰ مفهوم پیوندی «ارزش افزایی اجتماعی»^۱ و «پایداری مالی»^۲، و تداوم آن در توجه اخلاقی به هر امر اجتماعی از سال ۲۰۱۷ اتفاق افتاد (Hota et al., 2020). ایوب و همکاران^۳ (۲۰۱۶) دو سنت را شناسایی کردند. در سنت ضعیف، هر افزایش در منفعت جمعی در اثر نوآوری، و در سنت قوی، فرایند همکاری گروه‌ها و بازسازماندهی روابط قدرت، نوآوری اجتماعی محسوب می‌شود. رصد تحول در کلیدواژگان مطالعات نوآوری اجتماعی و کارآفرینی اجتماعی نشان داد در دوره اخیر (۲۰۱۹-۲۰۱۶) «نوآوری» محوریت یافته است (Farinha et al., 2020). تعریف نوآوری اجتماعی مستلزم ذکر جنبه‌های «نیاز اجتماعی»، «جزء نوآورانه»، «بیاده‌سازی»، «بهبود» و «همکاری‌ها» است (Eichler & Schwarz, 2020). و اینکه «نوآوری صرفه‌جویانه»^۴ دارای چهار خوشه دانش «بازارهای نوظهور و رهبر»، «خلق ارزش در بازارهای کم‌درآمد»، «نوآوری در بازارهای در حال ظهور» و «نوآوری و تغییر اجتماعی در بازارهای پایه جامعه» است (Tiwari & Kalogerakis, 2016).

ما در این مرور شواهدی از بحث در مورد چتر مفهومی «توانمندسازی کارآفرینانه فقرا» مشاهده نکردیم. اندیشمندان تنها بطور پراکنده و کم‌شمار در تحلیل‌های وسیع پایگاه‌های دانش (WoS، Scopus و Google Scholar) در برخی حوزه‌ها به شناسایی پیکره دانش پرداخته‌اند. از سویی، معرفی مؤلفه‌های نظری توانمندسازی کارآفرینانه فقرا (نهاده‌ها، عاملیت و پیامدها) امکان‌جانمایی شاکله دانش موجود را در قالب نظری فراهم می‌آورد. لذا (۱) اطلاع از توسعه دانش در این چتر مفهومی، (۲) دستیابی به درک جامع از پیکره (حوزه‌های محتوایی و

1 Social Value Creation

2 Financial Stability

۳ Ayob, Teasdale & Fagan

۴ Frugal innovation

ساختاری) دانش موجود و (۳) جانمایی آن در قالب مؤلفه های نظری در این مقاله مورد پرسش است.

روش شناسی

این پژوهش از نظر هدف، کاربردی و از لحاظ شیوه گردآوری داده ها توصیفی- اسنادی است. این پژوهش با هدف شناسایی شاکله دانش توانمندسازی کارآفرینانه فقرا، از مطالعه اسنادی با روش علم سنجی مبتنی بر داده های کتاب سنجی استفاده کرده است. «علم سنجی به ابزارها و روش های تحلیل داده های برداشت شده از بانک داده کتاب سنجی اطلاق می شود که برای محاسبه شاخص های علمی در دانش، فناوری و نوآوری به کار می رود» (Cantu-Ortiz, 2017, p. 4). داده های کتاب سنجی، با بررسی کمی ارتباطات آثار علمی، امکان شناسایی حوزه های تمرکز دانش را مقدور می سازد. شناسایی اجزاء پیکره دانش، امکان بهره برداری بهتر از دانش و سیع موجود و شناسایی موضوعات داغ، مغفول و مستعد مشارکت علمی را فراهم می آورند (Sassmannshausen & Volkman, 2018, p. 252).

جامعه آماری داده های کتاب سنجی پژوهش حاضر با جست و جوی مقالات علمی پایگاه دانش دبلو.او.اس.^۱ (WoS) به عنوان «دانش تضمین شده»^۲ (Hota et al., 2020) در بازه ۲۰۱۹-۱۹۷۰، در شهریور ۱۳۹۸ گردآوری و با نرم افزار سایت نت اکسپلورر^۳ تحلیل شد. پروتکل شیوه گردآوری اطلاعات از پایگاه دبلو.او.اس. و تحلیل اطلاعات در نرم افزار سایت نت اکسپلورر، بر اساس راهنمای تیم طراح نرم افزار^۴ و به کارگیری فیلترهای جستجو در پایگاه دبلو.او.اس بود. در گام نخست، آثار علمی با ریشه کلمات انگلیسی کلیدواژگان «توانمندسازی»^۵ و «کارآفرینی»^۶ و «فقر»^۷ و «فقیر»^۸ و مشتقات کلمات معادل با آنها در فرهنگ لغت آنلاین

1 Web of Science™ Core Collection

2 certified knowledge

3 CitNetExplorer

4 <http://www.citnetexplorer.com/download/f-y2.pdf>

5 Empower*

6 Entrepren*

7 Poverty*

8 Poor*

وبستر^۱، در فیلد موضوع^۲ جستجو شد و آثار رشته‌ها و مجلات نامرتبط فیلتر گردید (Roemer & Borchardt, 2015, p. 35; Andres, 2009, p. 9). به منظور اطمینان از کیفیت اطلاعات، مجلات پایین‌تر از Q2 رتبه‌بندی SJR^۳ نیز فیلتر شد؛ آنگاه شاخص‌های کتاب‌سنجی عملکرد علمی کشورها و دانشگاه‌ها بررسی شد. یافته‌های پایگاه (WoS) ابتدا در فرمت تی ایکس تی^۴ ذخیره و سپس وارد نرم‌افزار شد. آنگاه خوشه‌های دانش با روش تحلیل علم‌سنجی، طبق شاخص استناد نرمال شده در زمینه شناسایی شد. در ادامه، صحت و روایی یافته‌ها، از طریق مرور عنوان، چکیده و متن مقالات کلیدی هر خوشه، از نظر معناداری ارتباط با حوزه مورد مطالعه بررسی و خوشه‌ها با توجه به وجه مشترک محتوایی مقالات اصلی هر خوشه نامگذاری شدند. پایایی نرم‌افزار نیز با اخذ نتایج یکسان از تکرار ورود و شناسایی خوشه‌ها تایید شد. در ادامه، ابعاد ساختاری و محتوایی خوشه‌ها بررسی، و مجله و مقالات برتر با گزارش‌گیری از نرم‌افزار مشخص گردید. در گام بعد، مؤلفه‌های نظری که با استناد به (۱) پیروی نظریه‌پردازی از تعاریف (Wacker, 1988, p. 361) و (۲) تامل در تفاوت تعاریف توانمندسازی کارآفرینانه فقرا و سپس (۳) تطابق آن با مدل جینگز و همکاران (۲۰۱۵)، استنتاج شده بود، جهت جانمایی پیکره دانش در قالب تبیین گر نظری و شناسایی مسیر توسعه دانش و نظریه استفاده گردید.

یافته‌ها

الف) توصیف جمعیت‌شناختی نمونه

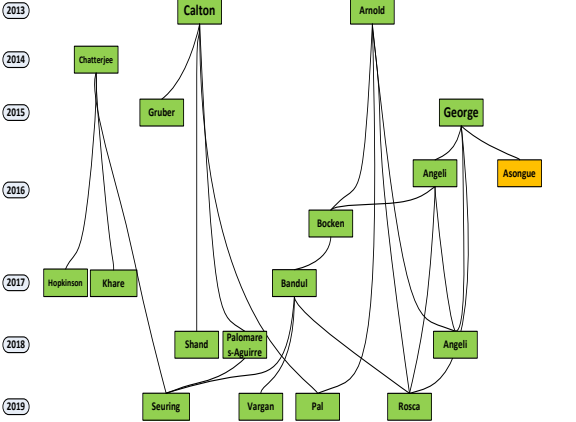
نمونه هدفمند از شاخه دانش، طبق جست‌وجوی موضوعی مقالات مرتبط با «کارآفرینی» و «توانمندسازی» و «فقر» یا «فقیر»، متشکل از ۱۴۷۷ مقاله از سال ۱۹۹۱ تا ۲۰۱۹ بود که از سال ۲۰۱۵ رشد تصاعدی دارد. آمریکا با ۲۵٪ و انگلستان با ۱۵٪ مشارکت جهانی، و بانک جهانی و دانشگاه ایلینویز و کمبریج به ترتیب در رده‌های نخست کشورها و مراکز تحقیقاتی بودند.

۱ <https://www.merriam-webster.com>

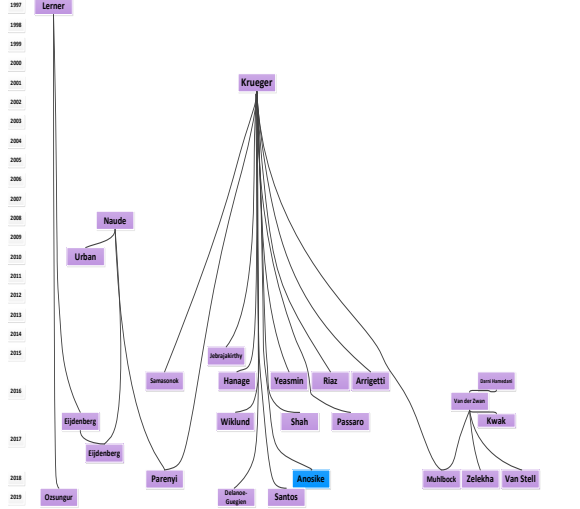
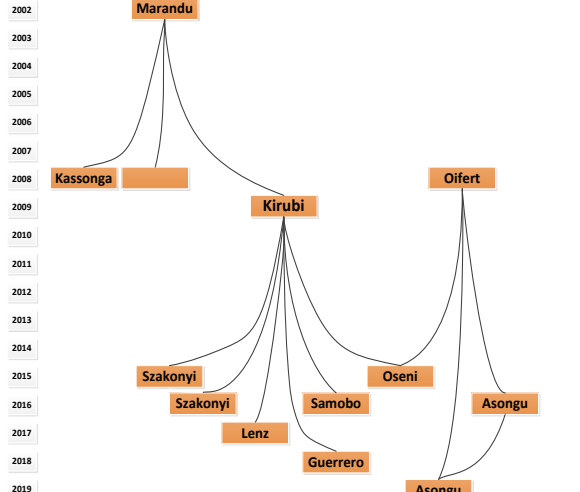
۲ Topic (including title, abstract, & keywords)

۳ SCImago Journal Rank

۴ TXT

خوشه دانش	مشخصات خوشه
	<p>میر و مارتی^۱ (۲۰۰۹): کارآفرینی پیرامون خلأهای نهادی تأمین مالی خرد.</p> <p>مقالات پیوندی:</p> <p>پانسرا و اوون^۲ (۲۰۱۵): نوآوری در پایه هرم و راهکارهای پیوندی با مجموعه‌ای از شرایط (مانند تأمین مالی خرد).</p> <p>گوپتا و همکاران^۳ (۲۰۱۵): راهکار ترکیب غیر-انتفاعی با رویکردهای بخش خصوصی.</p> <p>اوکانوا و همکاران^۴ (۲۰۱۸): تجربه زنان کارآفرین روستایی در تأمین مالی خرد.</p>
 <p>شکل ۲- خوشه دانش جامعه قعر هرم</p>	<p>خوشه ۲: جامعه پایه هرم</p> <p>تأثیرگذارترین مقاله:</p> <p>کالتون و همکاران^۵ (۲۰۱۳): مشارکت در هرم توسعه جهانی برای ایجاد ارزش اقتصادی واجتماعی.</p> <p>جورج و همکاران^۶ (۲۰۱۵): کارآفرینی نهادی و حکمرانی در خدمات اضطراری درمانی جامعه پایه هرم.</p> <p>مقاله پیوندی:</p> <p>اسونگو و چامیو^۷ (۲۰۱۶): تأمین محیط توانمندساز توسط کارآفرینی در اقتصاد دانش بنیان و دستاورد آن در آفریقا.</p>

- 1 Mair & Marti
- 2 Pansera & Owen
- 3 Gupta, Beninger, & Ganesh
- 4 Ukanwa, Xiong, & Anderson
- 5 Calton, Werhane, Hartman, & Bevan
- 6 George, Rao-Nicholson, Corbishley, & Bansal
- 7 Asongu, & Tchamyou

خوشه دانش	مشخصات خوشه
 <p>شکل ۳- خوشه دانش قصد و انگیزه</p>	<p>خوشه ۳: قصد و انگیزه کارآفرینی تأثیر گذارترین مقاله: کروگر و همکاران^۱ (۲۰۰۰): مدل های رقیب در مورد قصد کارآفرینانه. مقاله پیوندی: آنوسیک^۲ (۲۰۱۸): عدم تأثیر گذاری تعارض در کشورهای پایین صحرای آفریقا بر قصد کارآفرینانه و تأثیر گذاری تعارض بر برخی تصمیم های استراتژیک.</p>
 <p>شکل ۴- خوشه دانش کاربردهای فناوری و زیرساخت صنعتی</p>	<p>خوشه ۴: کاربرد فناوری ها و زیرساخت های صنعتی و بخشی تأثیر گذارترین مقاله: کیروبی و همکاران^۳ (۲۰۰۹): توسعه زیرساخت شبکه توزیع خرد الکترونیک در جامعه روستایی و فراهم سازی زمینه کارآفرینی.</p>

1 Krueger, Reilly, & Carsrud
 2 Anosike
 3 Kirubi, Jacobson, Kammen, & Mills

خوشه دانش	مشخصات خوشه
<p>شکل ۵- خوشه دانش سازماندهی نوآوری و بازاریابی شرکت‌های فقرا</p>	<p>خوشه ۵: سازماندهی نوآوری و بازاریابی شرکت‌های فقرا تأثیرگذارترین مقالات: دوهرتی و همکاران^۱ (۲۰۱۴) و مقالات مرتبط به آن، به سازماندهی نوآوری تعلق دارند. این مقاله یک مرور ادبیات و تبیین کسب و کارهای اجتماعی به عنوان یک سازمان پیوندی است. ویسوناتان و همکاران^۲ (۲۰۱۲) و مقالات مرتبط به آن با موضوع بازاریابی شرکت‌های فقرا. این مقاله به رویکرد پایین به بالا برای تعاملات بازاریابی در بازارهای بقاجو می‌پردازد.</p>
<p>شکل ۶- خوشه دانش کارآفرینی زنان و تمایز رفتارهای جنسیتی</p>	<p>خوشه ۶: کارآفرینی زنان و تمایزهای مرتبط با رفتار جنسیتی تأثیرگذارترین مقاله: مایوکس^۳ (۲۰۰۱): درمان پایین دست از طریق سرمایه اجتماعی، توانمندسازی زنان و تأمین مالی خرد در کامرون.</p>

در هر خوشه دانش، تاریخ انتشار، استناد از مقالات کلیدی هر خوشه و ارتباط با سایر خوشه‌ها مشخص شده است. مقایسه یافته علم‌سنجی با پیشینه پژوهش نشان داد چهار خوشه:

1 Doherty, Haugh, & Lyon
 2 Viswanathan, Sridharan, Ritchie, Venugopal, & Jung
 3 Mayoux

جدول ۳. مقالات برتر توانمندسازی کارآفرینانه فقرا بر اساس استنادات درون گروهی

شماره خوشه	نویسندگان (سال)	عنوان مقاله	مجله	استناد درون گروهی	متوسط سالانه استناد درونی	استناد در WoS	متوسط سالانه استناد WoS
۱	Mair & Marti (2009)	Entrepreneurship in and around institutional voids: A case study from Bangladesh	Journal of Business Venturing	۲۰	۲	۳۸۰	۳۸
۳	Krueger, Reilly, & Carsrud (2000)	Competing models of entrepreneurial intentions	Journal of Business Venturing	۱۴	۰/۷۴	۱۳۴۲	۷۱
۵	Doherty, Haugh, & Lyon (2014)	Social enterprises as hybrid organizations: A review and research agenda	International Journal of Management Reviews	۷	۱/۴	۲۴۸	۵۰
۶	Mayoux (2001)	Tackling the down side: Social capital, women's empowerment and micro-finance in Cameroon	Development and Change	۷	۰/۳۹	۱۷۰	۹
۴	Kirubi, Jacobson, Kammen, & Mills (2009)	Community-based electric micro-grids can contribute to rural development: Evidence from Kenya	World Development	۶	۰/۶	۱۳۶	۱۴
۶	Fischer, Reuber, & Dyke (1993)	A theoretical overview and extension of research on sex, gender, and entrepreneurship	Journal of Business Venturing	۶	۰/۲۳	۲۹۳	۱۱

«قصد و انگیزه کارآفرینی»، «فناوری و زیرساخت»، «سازماندهی نوآوری و بازاریابی شرکت های فقرا» و «کارآفرینی زنان» تاکنون کمتر در پیشینه تحلیل های وسیع بررسی شده بود.^۱ مجله JBV و مقاله میر و مارتی (۲۰۰۹) بیشترین تأثیر گذاری را در این حوزه داشته اند.

ج) جانمایی شاگله دانش در قالب نظری

مداقه در ماهیت و محتوای مقالات کلیدی خوشه ها نشان داد پنج خوشه «تامین مالی خرد»، «جامعه پایه هرم»، «فناوری و زیر ساخت»، «سازماندهی نوآوری و بازاریابی شرکت های فقرا» و «کارآفرینی زنان» در مؤلفه نهادی و خوشه «قصد و انگیزه کارآفرینی» در مؤلفه عاملیت توسعه یافته و تمرکز دانش پیرامون مؤلفه سوم (پیامدهای کارآفرینی) صورت نگرفته است.

بحث و نتیجه گیری

این پژوهش تلاشی بود برای پاسخ به سه پرسش در مورد پیکره دانش توانمندسازی کارآفرینانه فقرا؛ اعم بر اکتشاف گسترده دانش، شناسایی پیکره دانش و جایگاه نظری آنها. در بخش اکتشافی، گستره چتر مفهومی دانش، با شاخص های کتاب سنجی مشخص شد. پیکره

دانش با معرفی شش خوشه با تحلیل علم‌سنجی معرفی شد: (۱) تأمین مالی خرد، (۲) جامعه پایه هرم، (۳) قصد و انگیزه کارآفرینی، (۴) فناوری و زیرساخت، (۵) سازماندهی نوآوری و بازاریابی شرکت‌های فقرا و (۶) کارآفرینی زنان و تمایز رفتار جنسیتی. معرفی پیکره چهار خوشه آخر، یافته علمی جدیدی در زمینه تحلیل‌های وسیع حوزه توانمندسازی کارآفرینانه فقرا است. جانمایی خوشه‌ها در قالب مؤلفه‌های نظری، مهمترین مشارکت این مقاله بود. پنج خوشه در مؤلفه نظری نهادی؛ و خوشه «قصد و انگیزه کارآفرینی» در مؤلفه نظری عاملیت قرار گرفتند و تمرکز دانش پیرامون مؤلفه سوم مشاهده نشد.

علی‌رغم وجود تحلیل‌های کتاب‌سنجی درباره کارآفرینی اجتماعی، نوآوری اجتماعی و کسب و کار اجتماعی در پایگاه‌های عمومی‌تر دانش، خوشه‌های دانش این پژوهش (در پایگاه WoS)، بر آنها تمرکز نداشت. دلایل این موضوع، احتمالاً شرایط پیش‌پارادایمی، متحول و دیدگاه‌های متضاد اقتصادی و اجتماعی کارآفرینی اجتماعی (Hota et al., 2020, p. 106)، حضور آن در مرحله نوزادی (Eichler & Schwarz, 2020, p. 14)، نیاز بیشتر به مفهوم‌سازی و شناسایی کنشگران اصلی، «شاخص IF کمتر از ۱/۶۱ مجلات دارای بیش از سه مقاله نوآوری اجتماعی» و «فقدان جایگاه نوآوری اجتماعی در مجلات مهمتر حوزه کسب و کار» (Silveira & Zilber, 2017, pp. 468-480) می‌باشد. ارتباط نزدیک کارآفرینی اجتماعی، نوآوری اجتماعی و کسب و کار اجتماعی با خوشه‌ها؛ از جمله معرفی «کارآفرینی اجتماعی» به‌عنوان یک روند آتی «تأمین مالی خرد» (Gutiérrez-Nieto & Serrano-Cinca, 2019)؛ به‌کارگیری «نوآوری اجتماعی» و «کارآفرینی اجتماعی» (Ayadi, 2016)، «کسب و کار اجتماعی» (Kurode & Bhilare, 2020) و «نوآوری صرفه‌جویانه» (Tiwari & Kalogerakis, 2016) در ادبیات جامعه پایه هرم نیز می‌تواند باعث عضویت مقالات آنها در خوشه‌ها شده باشد. بر خلاف انتظار، خوشه جامعه پایه هرم در میان تأثیرگذارترین مقالات نماینده نداشت که دلیل آن می‌تواند تکثر و نقد مفاهیم (Dembek et al., 2020) و تعارض در یافته‌هاⁱⁱ باشد.

با توجه به محدودیت روش تحلیل اسناد (مانند عدم ارتباط ضروری اسناد با کیفیت مقاله و گرایش و اسناد مثبت/انتقادی محققان)، تنظیمات پژوهشی و پویایی جریان دانش، باید

نسبت به ابراز قطعیت در یافته‌ها احتیاط نمود. گسترش جستجو به آثار زبان‌های غیرانگلیسی، در میان منابع پایگاه‌های با اعتبار یا رسمیت کمتر (مجلات کم‌اعتبارتر، کتاب‌ها، پراسیدینگ‌ها و مقالات در حال چاپ و گزارش‌های دولتی) به گسترش یافته‌ها می‌انجامد. تکرار و تصدیق یافته‌های پژوهش (Van Leeuwen, 2007, p. 94) و گسترش گردآوری اطلاعات به سایر پایگاه‌های داده امکان تحلیل و تفسیر عمیق‌تر را فراهم می‌آورد (Van Raan, 1996, p. 403).

پیشنهادها

بررسی ارتباط خوشه‌های دانش با مؤلفه‌های نظری، حوزه‌های شناخته‌شده و جدید، زمینه‌های مشارکت‌های علمی و مداخلات کاربردی را نمایان می‌سازد: (۱) طبق یافته بخش ج، خوشه‌ها در دو مؤلفه نهادی و عاملیت جانمایی شدند. جنس خوشه‌ها در مؤلفه نهادی از نوع اقتصادی، سازمانی، فناوری، و تاحدی اجتماعی و روانی است. محورهای پژوهشی هنوز پیرامون بسیاری از عرصه‌های اجتماعی، روانی، قانونی و سیاسی مطرح در نظریه‌های کارآفرینی (e.g. Chowdhury et al., 2019) و توانمندسازی (e.g. Welzel, 2013) ساختایی نشده و مشارکت این رشته‌ها برای تکمیل پیکره دانش مورد نیاز است. (۲) تکمیل یافته بخش ج و توسعه نظریه فرایندی توانمندسازی کارآفرینانه پایدار فقرا نیازمند به پژوهش‌های بینارشته‌ای در مورد تعامل محرک‌های نهادی و عاملیت کارآفرینانه فقرا است؛ مقالات با استفاده از نظریه اجتماعی «اقدام بوردیو»^۱ (۱۹۷۷؛ ۱۹۹۰) یا «اثرسازی گیدنز»^۲ (۱۹۸۴) توانستند تبیین معنادارتری از این پدیده ارائه کنند (Mair & Marti, 2009; Rindova et al., 2009; De Clercq & Honig, 2011; Jennings et al., 2015). (۳) طبق یافته بخش ج، تکمیل پیکره دانش در مؤلفه عاملیت کارآفرینانه فقرا (علاوه بر قصد و انگیزه)، نیازمند به پژوهش‌های بیشتر پیرامون سایر عوامل کلیدی است. برخی از این عوامل عبارتند از: هویت ارزشی (آزادی، دگردوستی، برابری و صبر (Hota et al., 2020)، نگرش کارآفرینانه اجتماعی و رویدادهای مهم زندگی (یادگار و همکاران، ۱۳۹۳)، هشیاری از منابع جهت بریکولاژ کارآفرینانه (Baker & Nelson, 2005).

1 Bourdieu's Theory of Practice

2 Giddens' theory of structuration

(2005)، میل به ارزیابی کارآفرینانه (امامی، ۱۳۹۸)، حضور فرد در چند شبکه نهادی^۱ برای خروج از درهم تنیدگی نهادی^۲ (McMullen et al., 2020) و ادراک از برخورداری عادلانه از منافع (Hota et al., 2020; Ayob et al., 2016). (۴) طبق یافته بخش ج، گرایش پژوهش‌ها به پیامدهای کارآفرینانه در ابعاد روانی، بر تقویت اعتماد به نفس و قدرت تصمیم‌گیری (Salas et al., 2017)، در ابعاد اجتماعی بر مشارکت در توسعه جامعه، کاهش جرایم، ثبات خانواده (Santos et al., 2019)؛ در ابعاد فرهنگی / سیاسی بر رهایی از نظم اجتماعی بازدارنده و توسعه انسانی (Jones, 2017) و ارائه تفسیرها و امکانات جدید، و هدایت عاملیت کارآفرینانه در فرایند انتخاب به‌سوی تغییر نابرابری‌های غالب (Haugh & Talwar, 2016) می‌تواند به شکل‌گیری خوشه‌های دانش، و توسعه چهارچوب نظری و سیاستی بینجامد (Jennings et al., 2015). (۵) انتظار می‌رود معرفی مراجع و خوشه‌های دانش (یافته‌های بخش الف و ب) در مجامع دانشگاهی، جریان توسعه علم را تسریع و آموزه‌های محوری چهار خوشه جدید، بینش‌های بدیعی برای تغییر نگرش‌های رایج، واکاوی دلایل ناکامی و طرح‌ریزی دانش‌بنیان مداخلات کاربردی ارائه نماید.

منابع

امامی، ا. (۱۳۹۸). «علل تاثیرگذار در انتقال قصد به عمل در خلق ارزش کارآفرینانه». توسعه کارآفرینی، ۱۲(۳)، ۳۳۹-۳۲۱.

یادگار، ن.؛ معماربانی، م.؛ عبدالرضا صدق‌آمیز (۱۳۹۳)، «قصد کارآفرینانه اجتماعی: اثر متقابل نگرش کارآفرینانه اجتماعی، امنیت مالی و سرمایه اجتماعی»، توسعه کارآفرینی، ۷(۱)، ۱۵۲-۱۳۳.

Al-Dajani, H., & Marlow, S. (2013). Empowerment and entrepreneurship: A theoretical framework, *International journal of entrepreneurial behavior & research*, 19(5), 503-524.

1 multiple embeddedness

2 institutional embeddedness

- Al-Dajani, H., & Marlow, S. (2014). Empowerment, place and entrepreneurship. In T. Baker & F. Welter (Eds.). *The Routledge companion to entrepreneurship* (pp. 343-357). NY: Routledge.
- Alvarez, S.A., & Barney, J.B. (2014). Entrepreneurial opportunities and poverty alleviation, *Entrepreneurship theory and practice*, 38(1), 159-184.
- Anosike, P. (2018). Entrepreneurship education knowledge transfer in a conflict Sub-Saharan African context, *Journal of small business and enterprise development*, 25(4), 591-608.
- Ashraf, M.M., Razzaque, M.A., Liaw, S.T., Ray, P.K., & Hasan, M.R. (2019). Social business as an entrepreneurship model in emerging economy, *Management decision*, 57(5), 1145-1161.
- Asongu, S.A., & Tchamyou, V.S. (2016). The impact of entrepreneurship on knowledge economy in Africa, *Journal of entrepreneurship in emerging economies*, 8(1), 101-131.
- Ayadi, S. (2016). Innovation at the Bottom of the Economic Pyramid: a bibliometric exercise, [mestrado em inovação e empreendedorismo tecnologico. Universidade do Porto]. <https://repositorio-aberto.up.pt/bitstream/10216/88480/2/167637.pdf>.
- Ayob, N., Teasdale, S., & Fagan, K. (2016). How social innovation 'came to be': Tracing the evolution of a contested concept, *Journal of social policy*, 45(4), 635-653.
- Baker, T., & Nelson, R.E. (2005). Creating something from nothing: Resource construction through entrepreneurial bricolage, *Administrative science quarterly*, 50(3), 329-366.
- Bourdieu, P. (1990). *The logic of practice*. Stanford, CA: Stanford university press.
- Bruton, G.D., Ahlstrom, D., & Si, S. (2015). Entrepreneurship, poverty, and Asia: Moving beyond subsistence entrepreneurship, *Asia Pacific journal of management*, 32(1), 1-22.
- Bruton, G.D., Ketchen Jr, D.J., & Ireland, R.D. (2013). Entrepreneurship as a solution to poverty, *Journal of business venturing*, 28(6), 683-689.
- Calton, J.M., Werhane, P.H., Hartman, L.P., & Bevan, D. (2013). Building partnerships to create social and economic value at the base of the global development pyramid, *Journal of business ethics*, 117(4), 721-733.
- Cantu-Ortiz, F.J. (Ed.). (2017). *Research analytics: Boosting university productivity and competitiveness through Scientometrics*, CRC Press.
- Chandra, Y., Jiang, L.C., & Wang, C J. (2016). Mining social entrepreneurship strategies using topic modeling, *PloS one*, 11(3), 1-28.
- Chliova, M., Brinckmann, J., & Rosenbusch, N. (2015). Is microcredit a blessing for the poor? A meta-analysis examining development outcomes and contextual considerations, *Journal of business venturing*, 30(3), 467-487.
- Chowdhury, F., Audretsch, D.B., & Belitski, M. (2019). Institutions and entrepreneurship quality, *Entrepreneurship theory and practice*, 43(1), 51-81.
- De Clercq, D., & Honig, B. (2011). Entrepreneurship as an integrating mechanism for disadvantaged persons, *Entrepreneurship & regional development*, 23(5-6), 353-372.
- Dembek, K., Singh, P., & Bhakoo, V. (2016). Literature review of shared value: A theoretical concept or a management buzzword?, *Journal of business ethics*, 137(2), 231-267.

- Dembek, K., Sivasubramaniam, N., & Chmielewski, D.A. (2020). A systematic review of the bottom/Base of the pyramid literature: Cumulative evidence and future directions, *Journal of business ethics*, 165, 365-382.
- Doherty, B., Haugh, H., & Lyon, F. (2014). Social enterprises as hybrid organizations: A review and research agenda, *International journal of management reviews*, 16(4), 417-436.
- Eichler, G.M., & Schwarz, E.J. (2020). What sustainable development goals do social innovations address? A systematic review and content analysis of social innovation literature, *Sustainability*, 11(2): 522, 1-18.
- Farinha, L., Sebastião, J.R., Sampaio, C., & Lopes, J. (2020). Social innovation and social entrepreneurship: Discovering origins, exploring current and future -trends, *International review on public and nonprofit marketing*, 17, 77-96. <https://doi.org/10.1007/s12208-020-00243-6>.
- Fischer, E.M., Reuber, A.R., & Dyke, L.S. (1993). A theoretical overview and extension of research on sex, gender, and entrepreneurship, *Journal of business venturing*, 8(2), 151-168.
- Frese, M., Gielnik, M.M., & Mensmann, M. (2016), Psychological training for entrepreneurs to take action: Contributing to poverty reduction in developing countries, *Current directions in psychological science*, 25(3), 196–202.
- George, G., Rao-Nicholson, R., Corbishley, C., & Bansal, R. (2015). Institutional entrepreneurship, governance, and poverty: Insights from emergency medical response services in India, *Asia Pacific journal of management*, 32(1), 39-65.
- Giddens, A. (1984). *The constitution of society: Outline of the theory of structuration*. Cambridge: Polity press.
- Goel, S., & Karri, R. (2020). Entrepreneurial aspirations and poverty reduction: The role of institutional context, *Entrepreneurship & regional development*, 32 (1-2), 91-111.
- Gonçalves, C.P., Carrara, K., & Schmittel, R.M. (2016). The phenomenon of social enterprises: are we keeping watch on this cultural practice?, *VOLUNTAS: International journal of voluntary and nonprofit organizations*, 27(4), 1585-1610.
- Gupta, S., Beninger, S., & Ganesh, J. (2015). A hybrid approach to innovation by social enterprises: Lessons from Africa, *Social enterprise journal*, 11(1), 89-112.
- Gutiérrez-Nieto, B., & Serrano-Cinca, C. (2019). 20 years of research in microfinance: An information management approach, *International journal of information management*, 47, 183-197.
- Haugh, H.M., & O'Carroll, M. (2019). Empowerment, social innovation and social change. In *Handbook of Inclusive Innovation*. Edward Elgar Publishing.
- Haugh, H.M. & Talwar, A. (2016). Linking social entrepreneurship and social change: The mediating role of empowerment, *Journal of business ethics*, 133, 643–658.
- Hota, P.K., Subramanian, B., & Narayanamurthy, G. (2020). Mapping the intellectual structure of social entrepreneurship research: A citation/co-citation analysis, *Journal of business ethics*, 166, 89-114.
- Jennings, J.E., Jennings, P.D., & Sharifian, M. (2016). Living the dream? Assessing the “entrepreneurship as emancipation” perspective in a developed region, *Entrepreneurship theory and practice*, 40(1), 81-110.

- Jennings, D., Lounsbury, M., & Sharifian, M. (2015). Entrepreneurial agency and institutions. In T. Baker, & F. Welter (Eds.). *Routledge companion to entrepreneurship*. (pp. 358-375). NY: Routledge.
- Jones, N.N. (2017). Rhetorical narratives of black entrepreneurs: The business of race, agency, and cultural empowerment, *Journal of business and technical communication*, 31(3), 319-349.
- Kirubi, C., Jacobson, A., Kammen, D.M., & Mills, A. (2009). Community-based electric micro-grids can contribute to rural development: Evidence from Kenya, *World development*, 37(7), 1208-1221.
- Krueger Jr, N.F., Reilly, M.D., & Carsrud, A.L. (2000). Competing models of entrepreneurial intentions, *Journal of business venturing*, 15(5-6), 411-432.
- Kurode, T., & Bhilare, M. (2020). Bibliometric review of sustainability of social enterprises, *Our heritage*, 68(1), 795-800.
- Laine, K., Tynjälä, P., Eteläpelto, A., & Hämäläinen, R. (2019). Students' self-reported learning outcomes after a business start-up education program, *International journal of training research*, 17(2), 98-115.
- Lok, J. (2010). Institutional logics as identity projects, *Academy of management journal*, 53(6), 1305-1335.
- Mair, J., & Marti, I. (2009). Entrepreneurship in and around institutional voids: A case study from Bangladesh, *Journal of business venturing*, 24(5), 419-435.
- Mayoux, L. (2001). Tackling the down side: Social capital, women's empowerment and micro-finance in Cameroon, *Development and change*, 32(3), 435-464.
- McMullen, J.S., Ingram, K.M., & Adams, J. (2020). What makes an entrepreneurship study entrepreneurial? Toward a unified theory of entrepreneurial agency, *Entrepreneurship theory & practice*, 1-42. doi:10.1177/1042258720922460.
- Morris, M.H., Santos, S.C., & Neumeyer, X. (2020). Entrepreneurship as a solution to poverty in developed economies, *Business horizons*, 63 (3), 377-390.
- Pansera, M., & Owen, R. (2015). Framing resource-constrained innovation at the 'bottom of the pyramid': Insights from an ethnographic case study in rural Bangladesh, *Technological forecasting and social change*, 92, 300-311.
- Porter, M., & Kramer, M. (2011). How to fix capitalism- Unleashing a new wave to growth, *Harvard business review*, 89 (1), 1-18.
- Prahalad, C.K., & Hart, S.L. (2002). The fortune at the bottom of the pyramid, *Strategy+Business*, 26(2002), 54-67.
- Rindova, V., Barry, D., & Ketchen Jr, D.J. (2009), Entrepreneurship as emancipation, *Academy of management review*, 34(3), 477-491.
- Salas, S., Ojha, S.N., Ramasubramanian, V., Vipinkumar, V.P., & Ananthan, P.S. (2017). Entrepreneurship based empowerment among fisherwomen self-help groups of Kerala, *Indian journal of fisheries*, 64(4), 106-111.
- Santos, S.C., Neumeyer, X., & Morris, M.H. (2019). Entrepreneurship education in a poverty context: An empowerment perspective, *Journal of small business management*, 57, 6-32.
- Sassmannshausen, S.P., & Volkmann, C. (2018). The scientometrics of social entrepreneurship and its establishment as an academic field, *Journal of small business management*, 56(2), 251-273.

- Seelos, C., & Mair, J. (2005). Social entrepreneurship: Creating new business models to serve the poor, *Business horizons*, 48(3), 241-246.
- Si, S., Ahlstrom, D., Wei, J., & Cullen, J. (2020). Business, entrepreneurship and innovation toward poverty reduction, *Entrepreneurship & regional development*, 32(1-2), 1-20.
- Silveira, F.F., & Zilber, S.N. (2017). Is social innovation about innovation? A bibliometric study identifying the main authors, citations and co-citations over 20 years, *International journal of entrepreneurship and innovation management*, 21(6), 459-484.
- Sutter, C., Bruton, G.D., & Chen, J. (2019). Entrepreneurship as a solution to extreme poverty: A review and future research directions, *Journal of business venturing*, 34, 197-214.
- Tiwari, R., & Kalogerakis, K. (2016). A bibliometric analysis of academic papers on frugal innovation, *Working paper//Technologie-und Innovations management, Technische Universität Hamburg-Harburg= Arbeitspapier*.
- Ukanwa, I., Xiong, L., & Anderson, A. (2018). Experiencing microfinance: Effects on poor women entrepreneurs' livelihood strategies, *Journal of small business and enterprise development*, 25(3), 428-446.
- Urban, B. (2007). Associations between entrepreneurial empowerment and reasons for self-employment, *South African journal of economic and management sciences*, 10(3), 313-329.
- Van Leeuwen, T.N. (2007). Modelling of bibliometric approaches and importance of output verification in research performance assessment, *Research evaluation*, 16(2), 93-105.
- Van Raan, A. (1996). Advanced bibliometric methods as quantitative core of peer review based evaluation and foresight exercises, *Scientometrics*, 36(3), 397-420.
- Viswanathan, M., Sridharan, S., Ritchie, R., Venugopal, S., & Jung, K. (2012). Marketing interactions in subsistence marketplaces: A bottom-up approach to designing public policy, *Journal of public policy & marketing*, 31(2), 159-177.
- Wacker, J.G. (1998). A definition of theory: research guidelines for different theory-building research methods in operations management, *Journal of operations management*, 16(4), 361-385.
- Welzel, C. (2013). *Freedom rising*, Cambridge University Press.
- Zaby, S. (2019). Science mapping of the global knowledge base on microfinance: Influential authors and documents, 1989-2019, *Sustainability*, 11(14), 1-21. <https://doi.org/10.3390/su11143883>.